

Datum: 07-01-2022

Volnummer: 2021-2022/11

Commissie voor Onderwijs

Inschrijvingsrecht: zorg dat buurtscholen echt het kloppende hart van de lokale gemeenschap kunnen worden

Op 3 december 2021 gaf de Vlaamse regering zijn principiële goedkeuring aan drie ontwerpen van decreet die de bestaande regelgeving over het inschrijvingsrecht in het gewoon basis- en secundair onderwijs en de werking van Lokale Overlegplatforms (LOP's) en de Commissie inzake Leerlingrechten wijzigen. De drie ontwerpen verschillen van elkaar in hun geografisch toepassingsgebied: respectievelijk het Vlaamse Gewest, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Vlaamse Rand of taalgrensgemeenten.¹ Op 23 september 2021 formuleerde het Kinderrechtencommissariaat op eigen initiatief al een advies over de drie voorontwerpen van decreet van 16 juli 2021.² We bekeken de nieuwe teksten vanuit hun impact op gelijke onderwijskansen. In dit tweede advies verfijnen we één van onze eerdere aanbevelingen. Voor de overige elementen hernemen we kort onze bevindingen en aanbevelingen uit ons eerder advies van 23 september 2021.

In de ontwerpen van decreet zien we op een aantal vlakken een versterking van het inschrijvingsrecht:

- Met de verplichting om met een digitaal aanmeldsysteem te werken als een school leerlingen wil kunnen weigeren om redenen van capaciteit, worden kampeerrijen vermeden en het inschrijvingsrecht en de vrije schoolkeuze versterkt.
- De mogelijkheid voor scholen om aan te sluiten bij een Vlaams aanmeldingsplatform zal de drempel verlagen voor scholen die met een aanmeldingsprocedure willen werken.
- De uniforme tijdslijnen voor aanmelden en inschrijven verhogen de transparantie voor ouders.

---

¹ Vlaamse Regering, Ontwerp van decreet tot wijziging van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010 en de Codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs van 28 oktober 2016, wat betreft het inschrijvingsrecht in het gewoon onderwijs buiten het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad en de regelgeving over het LOP en de CLR. (VR 2021 0312 DOC.1369/2BIS), 3 december 2021, <https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be/document-view/61AA4B0F364ED90009000102>

Vlaamse Regering, Ontwerp van decreet tot wijziging van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 en de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010, wat betreft het inschrijvingsrecht in het gewoon onderwijs in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad. (VR 2021 0312 DOC.1369/4BIS), <https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be/document-view/61AA4B52364ED90009000106>

Vlaamse Regering, Ontwerp van decreet tot wijziging van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 en de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010, wat betreft bijkomende maatregelen voor het inschrijvingsrecht betreffende voorrang- en ordeningscriteria. (VR 2021 0312 DOC.1369/6BIS), <https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be/document-view/61AA4B8F364ED9000900010A>

² Kinderrechtencommissariaat, Inschrijvingsrecht effectief versterken. Advies2021-2022/1, 23 september 2021, <https://www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/inschrijvingsrecht-effectief-versterken>

- De uitbreiding van de categorieën leerlingen die een school in ‘overtal’ kan nemen en de extra bevoegdheid die de nieuwe lokale (LOP-) ‘ombudsdienst inschrijvingen’ krijgt, verhogen de kansen dat bijzonder kwetsbare kinderen een passende school kunnen vinden.
- De maatregelen om dubbele inschrijvingen te vermijden, zullen de wachtlijsten korter maken.
- De voorrangsregeling voor Nederlandkundige leerlingen die in een school in de Vlaamse Rand het eerste jaar secundair onderwijs instappen, zien we als een voorbeeld van hoe de voorrang voor Nederlandstalige leerlingen ook in het Brussel Hoofdstedelijk Gewest beter geregeld zou kunnen worden.

Ook na enkele wijzingen aan de eerdere voorontwerpen, blijven we met vragen zitten over de nieuwe voorrangsregeling voor leerlingen uit ‘ondervertegenwoordigde groepen’. We vragen:

- Erken lokale welzijns- en sociale organisaties en andere niet-onderwijspartners als volwaardige LOP-partners en behoud hun stemrecht bij afspraken over aanmeld-procedures en voorrang voor ondervertegenwoordigde groepen. We vinden in de memorie van toelichting geen enkele uitleg waarom die lokale partners hierover niet langer zouden mogen meebeslissen.³
- Maak van de ‘dubbele contingentering’ een facultatief instrument, met de mogelijkheid om lokaal te bepalen op basis van welke indicatoren leerlingen onderscheiden worden. Dat zou beter overeenstemmen met het streven om het lokale niveau meer autonomie te geven en om van de buurtschool het kloppend hart van de lokale gemeenschap te maken dan het totaalverbod dat nu voorligt. Dat totaalverbod draagt ook niet bij tot de versterking van de vrije schoolkeuze en is in die zin een disproportionele maatregel.

Op die laatste aanbeveling gaan we hierna dieper in.

1. Hardnekkig misverstand

We kiezen voor maximale vrijheid voor ouders om een school naar wens te kiezen voor hun kinderen en schaffen de dubbele contingentering af. [...] Een echte buurtschool moet bovendien het kloppend hart van de lokale gemeenschap zijn.

(Memorie van toelichting - VR 2021 0312 DOC.1369/3BIS, p. 1)⁴

Met die verwijzing naar pagina 5 van het Vlaamse regeerakkoord van 2019 geeft de memorie van toelichting aan waarom de ‘dubbele contingentering’ afgeschaft wordt. Eigenlijk wordt ze verboden, want het ontwerp van decreet laat vanaf september 2022 lokale partners niet langer toe om enige vorm van dubbele contingentering of tweezijdige voorrangsregeling in te zetten als instrument om segregatie tussen scholen binnen een regio, gemeente of deelgebied tegen te gaan. Toch blijft ‘het vermijden van uitsluiting, segregatie en discriminatie’ een van de doelstellingen van het inschrijvingsrecht (art. 37/7 van het decreet basisonderwijs⁵ en art. 253/2 van de codex voor secundair onderwijs⁶).

³ Vlaamse Regering, Ontwerp van decreet tot wijziging van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010 en de Codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs van 28 oktober 2016, wat betreft het inschrijvingsrecht in het gewoon onderwijs buiten het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad en de regelgeving over het LOP en de CLR. Memorie van toelichting (VR 2021 0312 DOC.1369/3BIS), <https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be/document-view/61AA4B28364ED90009000104>

⁴ Voor de referentie van de betreffende memorie van toelichting, zie voetnoot 3.

⁵ Decreet Basisonderwijs, <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=12254#135284>

⁶ Codex Secundair Onderwijs, <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=14289#308373>

1.1. Wat is die ‘dubbele contingentering’?

De ‘dubbele contingentering’ werd met ingang van 1 september 2012 ingevoerd, met oog op de inschrijvingen voor het schooljaar 2013-2014 en daarna, voor het gewoon basisonderwijs enerzijds en voor het eerste leerjaar A en B in het gewoon secundair onderwijs anderzijds. Het gaat om een tweezijdige voorrangsregeling met als doel een evenredige spreiding van kansarme en kansrijke kinderen over scholen binnen eenzelfde regio, gemeente of deelgebied te helpen realiseren. Op basis van lokaal bepaalde streefverhoudingen krijgen, afhankelijk van de situatie in de betrokken school en leeftijdsgroep, ofwel kansarme ofwel kansrijke kinderen voorrang bij inschrijving. Kenmerkend voor een ‘tweezijdige’ voorrangsregeling is dat niet telkens per school en per groep afzonderlijk bepaald moeten worden wie voorrang krijgt. Dat gebeurt vanzelf, in functie van de lokaal bepaalde streefverhoudingen, de reeds aanwezige en de nieuw aangemelde kinderen. De regelgeving uit 2012 hanteert daarbij een uniforme indeling van leerlingen in twee categorieën: ‘kansarm’ (ook wel ‘indicator-leerlingen’ genoemd) en ‘kansrijk’ (‘niet-indicator-leerlingen’). Leerlingen worden als ‘kansarm’ beschouwd als ze voldoen aan minstens één van de volgende twee indicatoren: (a) de moeder is laag opgeleid, d.w.z. is niet in het bezit van een diploma van het secundair onderwijs of van een studiegetuigschrift van het tweede leerjaar van de derde graad of (b) het gezin ontvangt of ontving in het voorgaande jaar een Vlaamse schooltoelage (schooltoeslag) voor één of meer kinderen of heeft een beperkt inkomen.

De regeling werd in 2012 ingevoerd als een verplichting voor scholen of vestigingsplaatsen van scholen gelegen in het werkgebied van een Lokaal Overlegplatform (LOP) en voor andere scholen, als die gebruik maken van een aanmeldsysteem. Voor die verplichting was er lang niet overal een lokaal draagvlak. In LOP-gebieden waar scholen geen of nauwelijks kinderen om capaciteitsredenen moeten weigeren, heeft ze ook weinig zin. De ‘dubbele contingentering’ heeft maar effect als voor een significant deel van de scholen binnen een regio, gemeente of deelgebied meer kinderen aangemeld worden dan er vrije plaatsen zijn. Men had er dus ook voor kunnen kiezen die verplichting af te schaffen – met behoud van de mogelijkheid om lokaal wel te opteren voor het (verdere) gebruik van een tweezijdige voorrangsregeling om segregatie tegen te gaan. Maar het ontwerp van decreet kiest duidelijk voor een totaalverbod: het gebruik van enige vorm van dubbele contingentering is vanaf september 2022 onder geen beding meer toegestaan.

Voor het secundair onderwijs was het verbod op gebruik van de dubbele contingentering al opgenomen in het – tot nu toe steeds uitgestelde – inschrijvingsdecreet van 17 mei 2019. Met de eerste twee voorliggende ontwerpen van inschrijvingsdecreet wordt het vanaf september 2022 ook van kracht in het basisonderwijs (zowel in het Vlaamse Gewest als in Brussel HG).⁷ ‘We trekken de principes zoals die voor het secundair onderwijs in het inschrijvingsdecreet zijn uitgewerkt, door naar het basisonderwijs’, stelt de memorie van toelichting.⁸

1.2. Vrije schoolkeuze niet beknot

De link die de memorie van toelichting legt tussen ‘maximale vrijheid voor ouders om een school naar wens te kiezen’ en het ‘afschaffen van de dubbele contingentering’ maakt duidelijk dat de auteurs ervan uitgaan dat gebruik van de dubbele contingentering de vrije schoolkeuze beknot.

Dat berust op een misverstand. Toepassing van de dubbele contingentering brengt geen extra beperking van de vrije schoolkeuze met zich als je alle betrokken kinderen in beschouwing neemt.

⁷ Zie voetnoot 1 voor de referenties van beide ontwerpen van decreet.

⁸ Memorie van toelichting (VR 2021 0312 DOC.1369/3BIS), <https://beslissingenvlaamsegering.vlaanderen.be/document-view/61AA4B28364ED90009000104>, p. 1.

1.2.1. Hoe de dubbele contingentering werkt

De dubbele contingentering is een voorrangsregeling.

- Dat betekent dat ze – net als elke andere voorrangsregeling – maar een direct effect heeft op de toewijzing van vrije plaatsen in een school als er meer kinderen aangemeld worden dan er vrije plaatsen zijn. Die school moet in dat geval sowieso kinderen weigeren, bijvoorbeeld op basis van een ordening naar de afstand thuis – school (basisonderwijs) of van toeval (secundair onderwijs).
- Het enige wat de dubbele contingentering in dat geval doet, is die primaire ordening (naar afstand of toeval) in beperkte mate overrulen, met name door – voor zover mogelijk – een of meer (naar afstand of toeval) lager geordende kinderen voorrang te geven op een of meer hoger geordende kinderen – zodat de streefverhouding kansarm/kansrijk (beter) bereikt wordt.
- Voor elk kind dat door de dubbele contingentering in een school van hogere voorkeur zijn plaats moet afstaan en daardoor naar een school van lagere voorkeur verwezen wordt (de voorrang-gever), is er een ander kind dat voorrang krijgt en precies daardoor juist in een school van hogere voorkeur terecht kan.
- Neemt men alle betrokken kinderen in beschouwing, dan worden mét gebruik van de dubbele contingentering niet méér kinderen geweigerd dan zonder. Er komen ook niet meer kinderen in een school van lagere voorkeur terecht. Het gaat alleen om deels andere kinderen.
- En daarbij zijn het niet alleen kansarme kinderen die voorrang krijgen. Het gaat om een tweezijdige voorrangsregeling. In scholen met een (in verhouding tot de buurt, gemeente of regio) disproportioneel hoog aandeel kansarme kinderen, zijn het kansrijke kinderen die voorrang krijgen. En vice versa.
- Of de dubbele contingentering tot het gewenste effect leidt, blijft afhankelijk van de keuzes die ouders maken. Een school kan maar voorrang geven aan kinderen die er aangemeld worden. En dat blijft de vrije keuze van de ouders. Om segregatie te doorbreken zal men op lokaal niveau dus ook ouders moeten motiveren om in hun voorkeurlijst ook scholen op te nemen die ze anders geneigd zouden zijn voorbij te lopen. De dubbele contingentering is maar één schakel in een breder proces.

Alle bovenstaande punten worden empirisch gestaafd door analyses van datasets van reële aanmeldgegevens. Daarin valt vrij eenvoudig te traceren welk aangemeld kind door de dubbele contingentering voorrang heeft moeten geven aan welk ander aangemeld kind. Het volstaat om de effectieve toewijzing van vrije plaatsen te vergelijken met de ordening van alle aangemelde leerlingen samen naar afstand of toeval. En dan stelt men vast dat de voorrang-krijgers in hun eigen voorkeurlijst van scholen gemiddeld evenveel plaatsen stijgen als de voorrang-gevers gemiddeld moeten dalen. Het netto-effect is dus zero.⁹ Van een bijkomende beperking van de schoolkeuzevrijheid is dus geen sprake. Dat is ook de conclusie van een SONO-rapport uit 2018.¹⁰ Daarin besluiten de auteurs:

Deze resultaten bewijzen dat een inschrijvingsbeleid op een succesvolle manier het recht op een vrije schoolkeuze kan combineren met een desegregatiebeleid. Het instrument van dubbele contingentering stelt de schoolvoorkeuren van ouders centraal in het schoolkeuze-proces, en treedt enkel in werking op het moment dat de vraag het aanbod overschrijdt.

(Havermans, Wouters & Groenez, 2018, p. 43)

⁹ Zulke analyses op datasets van reële aanmeldgegevens werden onder meer voor het LOP Gent Basisonderwijs gemaakt.

¹⁰ Havermans, N., Wouters, Th. & Groenez, S. (2018) Evaluatie van dubbele contingentering. Impact op schoolsamenstelling en schoolse segregatie bij instappers in het kleuteronderwijs. Research paper SONO/2018.OL3.2/1, Gent, Steunpunt Onderwijsonderzoek (SONO), http://steunpuntsono.be/wp-content/uploads/2018/10/SONO_2018.OL3_2_1_vrijgegeven.pdf

De gedachte dat men door de dubbele contingentering te verbieden, de vrije schoolkeuze van ouders zou versterken, is dus een misverstand.

1.2.2. Waarop berust dat misverstand?

Dat misverstand berust allicht op de ervaring van sommige ouders dat hun kinderen door onderling omruilen van hun toewijzing door een centraal aanmeldsysteem, elk in een school van hogere (eerste) voorkeur terecht zouden kunnen. Dat fenomeen kwam in Vlaanderen, niet toevallig, vooral in beeld toen men in Gent en in Antwerpen in het voorjaar 2018 voor het eerst ook in het secundair onderwijs met een centraal aanmeldsysteem begon te werken. Als oorzaak verwezen die ouders en anderen al snel naar de dubbele contingentering. Analyses van de aanmeldgegevens toonden echter al gauw aan dat de dubbele contingentering daar voor niets tussen zit. Het fenomeen komt namelijk in dezelfde grootteorde voor als de toewijzing van vrije plaatsen zonder dubbele contingentering gebeurt.¹¹

Het fenomeen dat na de finale toewijzing kinderen in een hogere voorkeurschool terecht zouden kunnen door hun 'tickets' (toewijzing) onderling te ruilen, is welbekend bij wetenschappers die onderzoek doen naar de meest optimale wiskundige algoritmen voor zogenaamde 'matching systems', waarvan centrale aanmeldsystemen de meest bekende toepassing zijn. Het wijst op een tekort in het basialgoritme voor de toewijzing van vrije plaatsen, waardoor toch niet alle aangemelde kinderen in hun hoogst mogelijke voorkeurschool terechtkomen en er na de 'finale toewijzing' nog wat optimalisatie mogelijk is, met name door sommige toewijzingen om te ruilen. Het is een tekort dat inherent blijkt aan het basialgoritme dat in de meeste centrale aanmeldsystemen in Vlaanderen gebruikt wordt. Dat is ook het algoritme dat feitelijk in de huidige Vlaamse regelgeving beschreven wordt (zie art. 37vicies quater van het decreet basisonderwijs). Dat tekort kan 'gerepareerd' worden door in het systeem een 'optimalisatiecyclus' in te bouwen. Daarbij voert de computer, nadat het basialgoritme gelopen heeft, alle nog mogelijke omwisselingen uit die alle betrokken kinderen in een hogere voorkeurschool brengen. Of men kan kiezen voor een ander basialgoritme dat meteen tot zo'n meer optimale toewijzing leidt.¹² De nieuwe formulering in de ontwerpen van decreet (zie art. 37/15 van het decreet basisonderwijs resp. art. 253/11 van de codex secundair onderwijs) laat dat alvast toe. Maar dat staat dus los van het wel of niet toepassen van de dubbele contingentering of enige andere tweezijdige voorrangregeling.

We betreuren ten zeerste dat het ontwerp van decreet voorbij gaat aan wetenschappelijke bevindingen die aantonen dat de dubbele contingentering de vrije schoolkeuze van ouders niet beknót.

2. Geen effectief alternatief

Met een facultatieve eenzijdige voorrangregeling voor leerlingen 'uit een of meer ondervertegenwoordigde groepen' voor maximaal 20% van de capaciteit van de betreffende leerlingengroep(en) probeert het ontwerp van decreet een alternatief te bieden voor de dubbele contingentering.

---

¹¹ Dat bleek onder meer uit simulaties uitgevoerd door Bart Mesuere van de Vakgroep Toegepaste Wiskunde van de UGent, op vraag van het LOP Gent Secundair Onderwijs en het LOP Gent Basisonderwijs. Daaruit kwam ook naar voor dat het fenomeen van 'omruilbare tickets' zich meer uitgesproken voordeed in het secundair onderwijs dan in het basisonderwijs – wat wellicht te maken heeft met de verschillende ordeningscriteria die toegepast worden (toeval versus afstand thuis – school).

¹² Zie hiervoor:

Cantillon, E. (2009). *De schoolinschrijvingen in Brussel regelen*, Brussels Studies, <https://journals.openedition.org/brussels/723> en Havermans, N., & Wouters, T. (2020). *Simulaties op het toewijzingsalgoritme in het secundair onderwijs*. Gent, Steunpunt Onderwijsonderzoek, https://steunpuntsono.be/wp-content/uploads/2020/11/3.2_simulatiesophettoewijzingsalgoritmeinhetsecundaironderwijs.pdf.

Dat alternatief, zoals nu in ontwerp van decreet geformuleerd, biedt echter heel wat minder mogelijkheden, om schoolse segregatie tegen te gaan. In een SONO-rapport uit 2020 komen onderzoekers, op basis van simulaties op reële aanmeldingsgegevens voor het eerste leerjaar secundair onderwijs in Antwerpen, Brussel en Gent,¹³ tot de conclusie dat

het geven van 20% voorrang aan indicatorleerlingen als ondervertegenwoordigde groep geen significante impact heeft op de sociale mix. Het verschil met simulatie 2c [dat geen rekening houdt met de achtergrond van de aangemelde leerlingen] is in de meeste LOP's kleiner dan 1 procentpunt, met uitzondering van LOP Brussel (verschil van 1,6 procentpunten).

(Havermans & Wouters, 2020, p. 30)

Voor het basisonderwijs mogen zeker geen betere resultaten verwacht worden. Anders dan voor het secundair onderwijs geven de meeste ouders immers de voorkeur aan een basisschool in de eigen buurt, op wandel- of fietsafstand van thuis. Zeker in grote steden kunnen die buurten onderling verschillen qua bevolkingssamenstelling. Streeft men ernaar – zoals het regeerakkoord van 2019 als uitgangspunt neemt – om van de buurtschool ‘het kloppend hart van de lokale gemeenschap’ te maken, dan is het logisch dat men er lokaal naar streeft dat de schoolbevolking in basisscholen zoveel mogelijk een afspiegeling van de buurt vormt. In een buurt met 50% kansarme kinderen en 50% kansrijke kinderen ligt een streefverhouding van 50/50 dan ook voor de hand. Maar hoe bereik je dat als, door historisch gegroeide segregatie, sommige scholen in die buurt van een verhouding 20/80 vertrekken en andere van een verhouding 80/20 en als de voorrang die je aan de ‘ondervertegenwoordigde groep’ mag geven decretaal beperkt wordt tot 20% van de capaciteit? Reken daarbij dat in het basisonderwijs het aandeel instappers in het kleuteronderwijs die bij de inschrijving voorrang genieten als broer of zus van een reeds ingeschreven leerling, gemiddeld op ruim 40% uitkomt – een factor die bestaande segregatie alleen maar neigt te versterken.¹⁴ Met de ordening van de ‘restgroep’ naar de afstand thuis – school alleen los je dat niet op. Binnen een wijk liggen de woningen van kansarme en kansrijke gezinnen lang niet altijd gelijkmatig rond de basisscholen gespreid. De verschillen in afstand bedragen vaak maar enkele honderden meter (of zelfs minder),¹⁵ maar in dichtbevolkte gebieden en door de kleinschaligheid van de meeste basisscholen bepalen die verschillen in afstand vaak wel wie een plaats krijgt in deze of gene school. Wil men segregatie tussen scholen doeltreffend tegengaan, dan heb je een voorrangregeling nodig die de ordening van leerlingen naar afstand thuis-school waar nodig kan bijsturen, rekening houdend uiteraard met de voorkeuren van de ouders.

Als het voorliggende alternatief voor de dubbele contingentering in het secundair onderwijs al niet effectief blijkt te zijn, dan zal dat zeker ook in het basisonderwijs niet het geval zijn.

3. Niet-consistent met andere uitgangspunten en maatregelen

Het verbod op het gebruik van enige vorm van dubbele contingentering is dus niet consistent met het uitgangspunt dat de buurtschool het kloppende hart van de lokale gemeenschap is. Inconsistentie is er ook met andere maatregelen en uitgangspunten.

---

¹³ Zie voetnoot 12.

¹⁴ In het eerste jaar secundair onderwijs bedraagt dat aandeel gemiddeld maar 25%.

¹⁵ Uit analyses op de aanmeldgegevens voor het Gentse basisonderwijs blijkt dat het verschil in afstand thuis - school tussen kinderen die voorrang krijgen door de dubbele contingentering en de kinderen die daardoor juist hun plaats in een hogere voorkeurschool moesten afstaan, in bijna 80% van de gevallen minder dan 500 m bedraagt.

3.1. Het ‘Plan Samenleven’ van minister Somers

Op 8 oktober 2021 legde minister Somers zijn geactualiseerd ‘Horizontaal Integratie- en Gelijke Kansenbeleidsplan 2020-2024’ voor aan de Vlaamse regering.¹⁶ Dat plan, ook bekend als het ‘Plan Samenleven’ bevat een resem acties waarvoor (samenwerkingsverbanden tussen) gemeenten en steden met meer dan 7.500 inwoners van niet-EU15-herkomst onder een stelsel van co-financiering Vlaamse subsidies kunnen krijgen. Onder actie 2.2 lezen we:

Verbinding in en rondom de school

De schoolcontext is een omgeving waarin duurzame sociale netwerken worden opgebouwd die segregatie kunnen tegengaan. Het project School in Zicht bevordert de sociale mix en diversiteit in buurtscholen en zorgt voor match-making tussen kansrijke ouders en scholen met een groot aandeel leerlingen in kansarmoede. Het momenteel lopende project wordt verlengd met het oog op uitbreiding en verdieping van de School in Zicht-aanpak rekening houdende met de principes inzake het inschrijvingsdecreet zoals vooropgesteld in het regeerakkoord. Verder ondersteunen we ook andere initiatieven die ervoor zorgen dat scholen een afspiegeling van hun buurt zijn, steeds in lijn met de principes van het inschrijvingsdecreet.

Lokale besturen kunnen vanaf 2022 intekenen op het aanbod van Vlaanderen om deze actie vorm te geven.

(Horizontaal Ingegratie- en Gelijke Kansen-Beleidsplan 2020-2024. Actualisatie 2021, p. 17)

Dat lokale besturen ondersteund worden om toelidingsacties voor ouders op te zetten die helpen realiseren dat scholen een afspiegeling van hun buurt worden, juichen we toe. Zoals we hoger onder 1.2.1 aangaven, vormt dat een eerste en onontbeerlijke stap om segregatie tussen scholen binnen een buurt of wijk te doorbreken. Maar in gebieden waar scholen met een centraal aanmeldsysteem moeten werken omdat heel wat vragen om een inschrijving niet gehonoreerd kunnen worden, volstaat dat niet. Het gevaar is groot dat een succesvolle toelidingsactie strandt op de beperkingen van de voorrangregels die het aanmeldsysteem moet hanteren. We verwijzen naar het voorbeeld dat we onder punt 2 gaven: een wijk waar verschillende scholen qua samenstelling sterk afwijken van de buurt. Je kunt via een geslaagde toelidingsactie misschien wel voldoende ouders uit de ondervertegenwoordigde groep motiveren om hun kind (ook) voor deze of gene school aan te melden, maar als vervolgens een groot deel van die kinderen via het centrale aanmeldsysteem voor die school of scholen geweigerd wordt omdat het voorrangquotum er al bereikt is, kom je geen stap dichterbij het doel van die toelidingsactie. Integendeel, je riskeert het vertrouwen van ouders en scholen in dat soort initiatieven volledig te ondermijnen.

Een effectief werkende voorrangregeling vormt een onontbeerlijke schakel om initiatieven waarmee men scholen een afspiegeling van de buurt wil laten worden, echt te doen slagen. Met de 20%-voorrangregeling voor leerlingen uit ondervertegenwoordigde groepen die momenteel in het ontwerp van inschrijvingsdecreet voorzien is, is actie 2.2 uit het plan ‘Samenleven’ op veel plaatsen in Vlaanderen gedoemd om te mislukken.

---

¹⁶ Vlaamse Regering, Horizontaal Integratie- en Gelijke Kansen-Beleidsplan 2020-2024. Doelstellingenkader. Actualisatie 2021 (VR 2021 0810 MED.0318/2QUINQUIES), 8 oktober 2021, <https://www.vvsg.be/Leden/Diversiteit/decreet%20besluit/Horizontaal%20Integratie-%20en%20Gelijke%20Kansenbeleidsplan%202020-2024.pdf>

3.2. Lokale autonomie als uitgangspunt

Verskillende elementen in het ontwerp van inschrijvingsdecreet nemen lokale autonomie als uitgangspunt. Uit de memorie van toelichting blijkt dat met name het geval te zijn voor:

- De regeling waarbij LOP's hun voorstel van afspraken omtrent de toepassing van voorrang voor ondervertegenwoordigde groepen ter bekrachtiging aan de gemeenteraad of gemeenteraden moeten voorleggen.

Op die manier krijgen lokale, gedragen initiatieven maximaal de kans om in te spelen op de noden van de scholen in de buurt, gemeente of regio.

(Memorie van toelichting, VR 2021 0312 DOC.1369/3BIS, p. 5)

- Het gegeven dat men op lokaal niveau voortaan zelf zal kunnen bepalen op basis van welke objectieve criteria 'ondervertegenwoordigde groepen' afgebakend worden.

Dit betekent dus dat schoolbesturen lokaal gericht kunnen inzetten, naargelang de context en de noden, door de keuze van de ondervertegenwoordigde groep(en) die ze willen voorrang geven.

(Memorie van toelichting, VR 2021 0312 DOC.1369/3BIS, p. 7)

- De regeling waarbij de lokale initiatiefnemers die willen aansluiten bij het Vlaamse aanmeldingsplatform, wat de systematiek voor het ordenen en toewijzen betreft, zullen kunnen kiezen uit de mogelijkheden voorzien in de regelgeving en de reeds in Vlaanderen gebruikte algoritmes.

Zo kan de initiatiefnemer van een aanmeldingsprocedure kiezen voor een algoritme [...] dat het beste aansluit bij de lokale verwachtingen.

(Memorie van toelichting, VR 2021 0312 DOC.1369/3BIS, p. 5)

We verwelkomen die aandacht voor lokale noden en verwachtingen en het belang dat in verband daarmee aan lokale autonomie gehecht wordt. Dat de voorrangsregeling voor ondervertegenwoordigde groepen, voor wat betreft de wijze waarop ze gegeven wordt (enkel eenzijdig, met uitsluiting van elke vorm van tweezijdige voorrang) en de omvang ervan (max. 20% van de capaciteit), zo uniform geregeld wordt, is ons inziens erg inconsistent met die lokale autonomiegedachte.

In zijn advies¹⁷ pleit ook de Vlor ervoor om de dubbele contingentering als optie behouden:

De Vlor stelt dan ook voor om de dubbele contingentering niet volledig te verbieden. Het zou een optie moeten kunnen blijven voor lokale entiteiten, in het bijzonder waar men er al gebruik van maakte en waar scholen en ouders er tevreden over zijn. Dat zou beter aansluiten bij de doelstelling van de decreten om meer autonomie te geven aan het lokale niveau.

(Vlor, Advies AR-AR-ADV-2122-004, p. 4)

---

¹⁷ Vlaamse Onderwijsraad (2021), *Doelstellingen inschrijvingsrecht sterker nastreven. Advies over drie voorontwerpen van decreet die het inschrijvingsrecht regelen*. Advies AR-AR-ADV-2122-004, https://assets.vlor.be/www.vlor.be/advice_final_attachments/AR-AR-ADV-2122-004.pdf

4. Besluit

Een verbod op het gebruik van enige vorm van dubbele contingentering zal niet bijdragen tot de versterking van de vrije schoolkeuze van ouders en leerlingen. Tegelijk zal zo'n totaalverbod in gemeenten of regio's waar voor een aanzienlijk deel van de scholen de vraag naar een inschrijving hoger is dan het aantal vrije plaatsen – en waar dus met een centraal aanmeldsysteem gewerkt moet worden – de impact ondermijnen van initiatieven om van basisscholen een afspiegeling van de buurt te maken (actie 2.2 van het Plan Samenleven). De voorliggende regeling voor voorrang voor ondervertegenwoordigde groepen voor maximaal 20% van de capaciteit is geen werkzaam alternatief. Wetenschappelijke analyse toont aan dat ze nauwelijks enig effect heeft op de samenstelling van de schoolbevolking. De voorliggende regeling hypothekeert dus in aanzienlijke mate de mogelijkheden voor lokale partners om segregatie tussen scholen te vermijden, toch ook een van de doelstellingen van het inschrijvingsrecht en vanuit kinderrechtenuoogpunt een belangrijk streefdoel. De voorliggende regeling komt ook niet tegemoet aan het streven om van de buurtschool het kloppende hart van de lokale gemeenschap te maken noch aan het streven naar meer lokale autonomie, volgens de memorie van toelichting toch twee belangrijke uitgangspunten.

We vragen daarom het lokale niveau, in functie van de eigen context en noden, zelf te laten kiezen op welke wijze men een eventuele voorrang voor ondervertegenwoordigde groepen vorm wil geven, met inbegrip van de mogelijkheid om een vorm van dubbele contingentering toe te passen, waarbij men lokaal ook ruimer zou mogen gaan dan de huidige – evenzeer al te strakke – definitie van 'indicator-' versus 'niet-indicator-leerlingen'.